

Gözün aydın ay Laçın,
Gözün aydın, Həkəri!
Bəzən geri dönürmüş
Tarixin də təkəri.

Yaşlılar görmüşlər tarixin geri döən təkərini, biz gənclərə də nəsib oldu bunu görmək. Laçına-buranın həqiqi sahiblərini görməyə yollanarkən yolboyu öz-özümə pıçıldadığım bu sözlərin fonunda həm də hər bir azərbaycanlının qan yaddaşına həkk olunan tarixlərdən biri-1992-ci ilin 18 mayını da xəyalımdan keçirdim. Həmin tarixdə Laçın rayonu ermənilər tərəfindən işğal olunmuşdu. Laçının qocalı-cavanlı, uşaqılı-böyüküklü sakinləri amansızlıqla ata-baba yurdundan qovulmuş, məcburi köçkün həyatı yaşamağa vadar edilmişdi.

Laçının dağ vüqarlı dağlarına baxdıqca ürəyim də dağa döndü. Tarixin təkərinin bu qədər dönməsi, Laçını yenidən bizə bəxş etməsi üçün Allah dəfələrlə şükür etdim. Eyni zamanda qəlbimə qürur hissi də doldu. Çünki Laçın işğaldan döyüxsüz azad edilmişdi. Azərbaycan ordusu 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistanı kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur etmişdi. Müharibədə əldə etdiyimiz qələbə nəticəsində imzalanmış üçtərəfli bəyanata əsasən 2020-ci ilin 1 dekabr tarixində Laçın rayonu Azərbaycana təhvil verilmişdi. Bu, dövlətimizin başçısının 17 illik fəaliyyətinin, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun işğal altında olan ərazilərinin azad olunması üçün söylərinin nəticəsi idi.

***

Laçına qədər yolumuz Azərbaycanın Füzuli, Zəngilan, Qubadlı kimi dilbər guşələrindən keçirdi. Hüzn, həyəcan, eyni zamanda sevinc və qürur hisləri məni ağuşuna almışdı. Yolboyu erməni vandalizminə məruz qalmış yaşayış məskənlərini, tikililəri görmək hər bir azərbaycanlı kimi, mənim də qəlbimi dağlayırdı. Bununla belə dövləti-

Eşqim, məhəbbətim, Laçınım mənim!

mizin qısa müddət ərzində gördüyü quruculuq-abadlıq işləri, yenidən bərpa edilmiş infrastruktur insanı necə də xoş təəssürat bağışlayır. Həqiqətən də işğaldan azad olunmuş torpaqlarımız xarabalıqdan cənnətə çevrilir. Ona görə də ermənilərin əsəri olan həmin dağıntılardan bəzilərinin bundan sonra da indiki şəkildə qalmasını istəyəyəm. Qoy yurdumuza ayaq basan hər kəs iki dövlət arasındakı fərqi öz gözləriylə görsün. Azərbaycan xalqı daim qurub yaratmağın, gözəlləşdirməyin, abadlaşdırmağın tərəfdarı olub. İstər Cəbrayıl, istər Zəngilan, istər Füzuli, istər Şuşa, elə istərsə də mənim gedəcəyimizi bildiyim andan həyəcanla gözlədiyim Laçında bunu müşahidə etmək mümkündür. Gələcək illərdə də işğalçı Ermənistanın viran qoyduğu bütün yaşayış məntəqələrində abadlıq və firavanlıq hökm sürəcəkdir.

Yavaş-yavaş Laçına doğru irəlilədikcə gözümlü səmənən çəkə bilmirdim. Buludlar belə fərqli bir ahəngdəydi. Doğrudur, hələ ki daşlı, təmirsiz olan yollarla irəliləməli olduq. Amma şəxsən məni bu, narahat etmədi. Vətəndə, xüsusilə 30 il düşmən tapdağı

altında qalmış, azadlığına qovuşmuş torpaqlarda hər şey insana xoş gəlir. Keçən hər bir dəqiqədən zövq almağa çalışırdım. Çünki bildirdim ki, mən neçə insanın arzusuunu yaşayır, gözəl Laçının canlı şahidi olurudum.

Laçının göz bəbəyi Həkəri çayına yaxınlaşdıq. Həqiqətən də eşitdiyim kimi, çox gözəl görünürdü. Gözəlliyi ilə ətrafa ayrıca bir rəng qatırdı. Oxumuşdum ki, uzunluğu 113 kilometr, hövzəsinin sahəsi 2570 kvadrat kilometrdir. Kiçik Qafqazın Azərbaycan daxilində Tərtərçaydan sonra (Bazarçayla birlikdə) ikinci böyük çayıdır. Dağların arasından şaqillə axan Həkəri başlanğıcını Mixtökən silsiləsinin cənub yamacından, Şiştəpe zirvəsindən 3,5 kilometr şərqdə 2580 metr yüksəklikdən alan Şəlvəçay və Hocaşuçay çaylarının qovuşmasından eməle gəlir, Zəngilan rayonunda Araz çayına birləşir. Həkəriyə tamaşa edə-ədə bunları yada salmaq da xüsusi bir zövq verirdi mənə...

***

Noyabr ayının ortalarında olmağımız baxmayaraq maşının şüşələri tamamilə açıq şəkildə yolumuza davam edirdik. Çün-

ki Laçına daxil olduğumuz andan etibarən təmiz dağ havası bizi valeh etmişdi. Bu an düşünürdüm ki, kaş havadan ailəmə, rəfiqələrimə də apara bilərdim, çünki onun gözəlliyini olduğu kimi vəsf etməyə ifadə tapmayacaqdım.

Hələ yolboyu sıldırım qayaların, uca dağların arxasından bizə görünüb çəkilən günəşin batışının da şahidi olduq. Heç nə düşünmədən doyunca izləyirdim. Sanki unutmamaq üçün gözlərimlə hər anın fotosunu çəkirdim. Çünki elə bir smartfon yox-

hissi keçirir. Yenilənən yollar, tikilən binalar, salınan parklar, müasir görünüşə malik dövlət əhəmiyyətli obyektlər, müasir infrastruktur Laçın şəhərini müasir görkəmə bü-rüyür.

Yeni evlərin gözəl dizaynı və mənzərəsi baxanları heyran edir. İllərdir işğalın ağrı-acısını çəkən bu qədim Azərbaycan yurdu sanki öz sakinlərinin qayıdışına sevinir, onları təbiətinin gözəlliyi ilə salamlayır, göz qamaşdırır.

Artıq arzuları gerçək olan laçınlılar səhə-

dur ki, bu gözəllikləri olduğu kimi əks etdirsin. Doğrusu, o yerləri unutmaq da mümkün deyil heç.

Azərbaycanın ən qədim yaşayış yerlərindən biridir Laçın. İşğal dövründə ermənilər tərəfindən xarabalığa çevrilən bu qədim yurdda Zəfərdən sonra dövlətimiz tərəfindən geniş tikinti-quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu gün Laçın inkişaf edir, gözəlləşir, ən əsası da azad nəfəs alır.

Şəhəri gəzib-dolandıqca aparılan abadlıq-quruculuq işlərinə baxdıqca insan qürur

ri Laçının səfalı havasını ciyərlərinə çəkərək, dağlar qoynunda yerləşən gözəl təbiət mənzərəsini seyr edərək açır. Onlar üçün illər öncə yarımçıq qalan arzular yenidən pərvazlanıb. Kimisi gənclik illərini, kimisi uşaqılıq illərini qoyub çıxmışdı Laçından. İndi doğma yurduna qayıdan ahıl şəxslər də özünü gənc kimi hiss edir. Onlar bir vaxtlar yaşadıkları doğma evlərinə qovuşublar.

Ardı Səh. 6

Əvvəli Səh. 5

Elə "1 Dekabr" küçəsinin girişindəki evdə yaşayan İpek nənə də vaxtilə böyüyüb boya-başa çatdığı həmin evə qayıdandı. Biz heyətə daxil olanda İpek nənə oğlunun əkdüyü gülləri sulamaqla məşğul idi. Adı kimi özü də İpek nənə bizi elə mehriban və səmimi şəkildə qarşıladı ki, sanki illərdi bir evin adamıyıq. 45 yaşında Laçını tərk etmək məcburiyyətində qalan nənəmiz Vətəninə qayıtdığı üçün çox sevincli olduğunu bildirdi: "Bakı da bizim yerimiz-yurdumuzdur, amma Laçın Vətənimizdir. 30 il əvvəl çıxdığım ev indi bizə təmir olunaraq geri qaytarılıb. O vaxt 4 su-bay övladımın buranı tərk etməyə məcbur qalmışdım. İndi isə oğlum, gəlinim, nəvələrimlə geri dönmüşəm. Oğlum yaşllaşdırma müəssisəsində, gəlinim isə məktəbdə müəllimə işləyir". Hələki Bakıda yaşayan digər iki oğlunun da təzəlikcə Laçına səfər etdiyini və oradan ayrılıb getmək istəmədiklərini deyən İpek nənə bizi çay içməyə dəvət etsə də, görməli olduğumuz yer çox, vaxtımız isə az olduğundan təklifini qəbul edə bilmədik. Yeri gəlmişkən, İpek nənənin heyətində insanı möhtəşəm mənzərə qarşılayır. Hər gün belə gözəl mənzərə ilə qarşılaşan insanın ruhu da cavan qalar. Elə İpek nənə kimi.

Maşını orada saxlayıb yola piyada davam etdik. Şəhərdə görülən işlərə öləri nəzər salmaq yerinə, diqqətlə baxmağı seçdik. Aparılan tikinti-bərpa işləri sayəsində Laçın öz laçınlıq çağlarına geri qayıdır və doğma sakinlərini qoynuna almağa davam edir. Evlərlə bərabər, şəhərdə digər infrastruktur işlər də yüksək səviyyədə yerinə yetirilib. Şəhərin işıqlandırılma sistemi, su-kanalizasiya xətləri yenidən bərpa olunub. Milli memarlıq üslubu qorunmaqla tikililər müasir standartlara uyğun bərpa edilib. Əhalinin sosial durumunun yaxşılaşdırılmasına dair Dövlət Proqramına dəstək olaraq yeni iş yerlərinin yaradılması məqsədilə istehsal müəssisələrinin tikintisi, o cümlədən əhalinin məşğulluğu üçün müxtəlif müəssisələrin açılması işləri də davam edir.

Bakıdakılardan heç də geri qalmayan bir parkda dincimizi alırdıq ki, burnumuza lezzətli ətir gəldi. Bu ətir bizi öz ardınca bir

Eşqim, məhəbbətim, Laçınım mənim!

yerə apardı. Getdik, gördük ki, gözəl bir laçınlı xala sacın başında qutabları o üz-bu üzə çevirir. Elə ac vaxtımızda yerinə düşdü. Anam uşaq vaxtından məni elə öyrədir ki, harasa qonaq gətdimsə, süfrəni qurmağa da, yığıdırmağa da ev sahibi qədər əl atıram. Dedim, Laçında da öz məhərətimi göstərim. Ona görə də keçdim sacın başına. Qutablardan biri hazır olan kimi özümü saxlaya bilməyib dadına baxdım. Bu qədərmi fərq olar? Hələ bir vaxtlar 30 ilə yaxın həsrətini çəkdiyimiz bu torpaqlarda o yerlərin təbii otlarından hazırlanan qutab yeməyin bir ayrı ləzzəti var. Həm dadlı, həm də doyumlu qutabdan yeyəndən sonra yola davam etdik.

Yolda bir kişinin Afət adlı başqa bir kişini çağırtdığını eşidəndə firsətdən istifadə edib söhbətə qoşuldum. "Necəsən, Afət dayı?" deməyimlə başlayan söhbətimiz

15-20 dəqiqə çəkdi. Hələ Laçına ilk köçdə qayıdan Afət dayı hər kəsə bu yerləri görməyi arzu etdi.

Onun "Laçını bizə, bizi də Laçına geri qaytarıqları üçün Ali Baş Komandan İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyevaya, milli ordumuza təşəkkür edir, Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə

ğunu deyən Rəqif dayı işinin yağ kimi getdiyini qeyd etdi. Həmsöhbətim işinin onu qane etdiyini bildirdi: "Hər cür şəraitimiz, gözəl mənzərəmiz var. Buranın havasından başqa harada varsa, gedək orada qalaq. İllərdi ki, bu yerlərin həsrətində olmuşuq. 44 günlük müharibədə qazandığımız qələbə bizi dədə-baba yurdumuza qovuşdurdu". Rəqif dayı müharibə zamanı Azərbaycan xalqının yumruq kimi birləşməsinin hələ də ona yuxu kimi gəldiyini də dilə gətirdi: "O birlik nəyə desəz dəyərdi. 30 ildir arzulayırdıq ki, heç olmasa, quş olub Laçın göylərində uçaq. Hansı ki indi biz bu torpaqlara ayaq basırıq". Söhbətimizin sonunda ona işində uğurlar arzulayıb sağollaşdıq.

***

Məğrur Laçını qarış-qarış gəzməyə da-

vam etdik. Burada sanki hamı bir-birini tanıyır, hər kəs bir-birinə öz doğması kimi yanaşır. Bir günlük belə olsa, mən də laçınlı oldum.

"Bitdi o nisgili, vətən həsrəti,
Uca dağ, sərin su, yaylaq həsrəti,
Həkerim sevincdən coşub çağlayır,

Eşqim, məhəbbətim, Laçınım mənim" mahnısı da dilimdən düşmürdüsə desəm, yalan olmaz.

Laçına səfərimi yekunlaşdırmaq üzrə olarkən heyətdə topla oynayan qız uşaqlarını gördüm. Laçına gəlib balaca laçınlıları dindirməsəm, olmazdı. Uşaqların arasında yerimi tutdum və öz boyum da balaca olduğu üçün onlardan heç seçilmədim. 8 və 11 yaşlı gözəl balalar Bakıda doğulub böyüsələr də, Laçına bir ayı heyran olublar. Artıq 6 aydır ki, Laçına gəldiklərini və buranı daha çox sevdiklərini deyən Zəhra, İlnur və İpekəndən buradakı tədris haqqında

da maraqlandım. Uşaqlar laçınlı müəllimlərin onlara dərin bilik aşıladığını qeyd etdilər: "Müəllimlərimiz çox mehribandır. Məktəbimizdə bizim üçün hər cür şərait yaradılıb". Elə balaca mələklərin danışığında onlara dərin bilik aşılandığı hiss olunurdu. Sonda 11 yaşlı İpek Ali Baş Komandanın sözlərini xatırladaraq Laçının həqiqətən cənnət olduğunu dilə gətirdi.

Elə mən də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sözlərinə qatılıram. Azərbaycanın təkə Laçını yox, hər bir bölgəsi cənnətə çevrilir. Odur ki, cənnət görmək istəyən buyurub Azərbaycana gələ bilər.

Deyərlər, yüz dəfə eşitməkdənsə, bir dəfə görmək yaxşıdır. Elə mən də Laçın haqqında çox eşitmişdim. Amma birçə dəfə görmək nəyə desəniz, deydi. Məncə, Laçın hər bir azərbaycanlının gəlib öz göz-
ləriylə görməli olduğu bir yerdir. Laçın Azərbaycandır! Qarabağ Azərbaycandır!

can sağlığı arzu edirəm. Mən yanvar ayında Laçına yenidən qayıdanda bu yerlər xarabalığa bənzəyirdi. Çaqqalların ulaşmasından qulaq tutulurdu. Sanki hər yerdə qaranlıq hökm sürürdü. Amma indi dövlətimiz doğma yurdumun hər qarışını gözəlləşdirib. Hər tərəf o qədər işıqlandırılıb ki, hətta axşam harasa gedəndə, maşının işığını yandırmaq da yada düşmür. Allah hər kəsə Laçını görməyi nəsib etsin",- sözləriylə söhbətimizi yekunlaşdırdıq.

Laçını görənərdən biri də mən olduğum üçün çox şadam. Vətənimin nadir incilərindən olan Laçın insanın içini titrədir. Laçın səmasında dövrə vuran quşların cəh-cəhi musiqi notlarının bir-birini ahənglə izləməsinə bənzəyirdi. Bu düşüncələrlə fikrə getmişdim ki, birdən yolun sağ tərəfində maşını park edən taks sürücüsü gördüm. Sürücü dayıdan işlərinin necə getdiyini maraqlanmaq üçün olduğum maşını saxlatdırıb qaçdım onun yanına. Mən yanına çatanda dayı təzəcə maşından düşmüşdü. Adının Rəqif olduğunu biləndən sonra ondan işlərinin necə getdiyini

soruşdum. Təqaüdə çıxdığını, amma bununla belə taksi fəaliyyəti ilə məşğul oldu-

Laman Sərraf